

ZOMER

Ommetje Vlindertuin

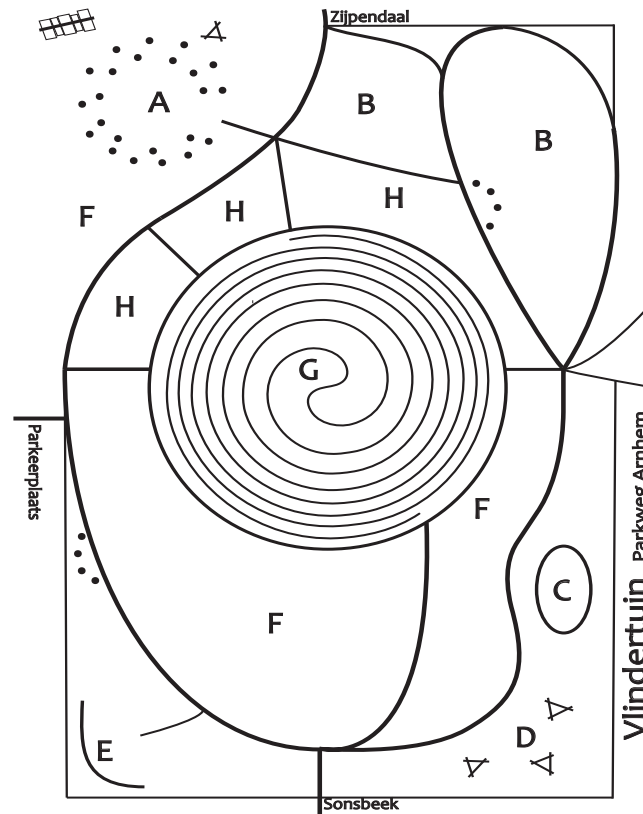
Parkweg Arnhem

IVN Natuur- en milieueducatie draagt bij aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap.

De Vlindertuin is te vinden aan de Parkweg in Arnhem (tegenover Brasserie de Boerderij, tussen de parken Sonsbeek en Zijpendaal in).

Afhankelijk van het startpunt, er zijn drie ingangen, kom je langs de verschillende delen van de tuin, aangegeven door de letters op de plattegrond.

Voor meer en langere wandelpaden in en rondom Arnhem, zoals Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden bodem: IVN Arnhem of het Bezoekerscentrum Sonsbeek, Zijpendaalseweg 24a in Arnhem.

zie www.ivnarnhem.nl

- voor het printen van een van de ommetjes
- voor meer informatie over de tuin en vlinders
- voor informatie over de activiteiten van IVN

De Vlindertuin ommetjes worden gemaakt door leden van de IVN werkgroep Vlindertuin.

Plattegrond Vlindertuin

A. Stammencirkel: hoog, droog en zonnig plekje om even zittend de vlinders te bewonderen, die langs de hoge ligusterhaag patrouilleren of zich te goed doen aan de nectar van de planten die rondom de cirkel staan. Hier staat ook een insectenhotel waar o.a. solitaire bijen hun eitjes in kunnen leggen (wilde bijen steken niet en zijn dus ongevaarlijk).

B. Braam- en brandnetelruigte: een paradijs voor vlinders omdat het hier zo beschut is en voor rupsen, die behalve van brandnetels en braam ook van de verschillende grassoorten leven.

C. Stenenhoek: opwarm- en drinkwaterplek voor vlinders. Tevens een favoriete plek voor libellen, slakken en padden.

D. Struweel: struikgewas in het lager, vochtiger en meer schaduwrijke gedeelte van de tuin met wigwammen als klimsteun speciaal voor klimop en hop.

E. Takkenril: een schaduwrijke plek voor wanneer het warmer dan 30° is. Tevens schuil- en overwinteringsplaats voor o.a. muizen, egels en vogels.

F. Bloemrijk grasland met hoge planten: voedsel- en schuilplek voor veel insecten. Herbergt overdag o.a. nachtvlinders die zich beschermen tegen droogte en warmte.

G. Meditatieheuvel: een mooie plek om van bovenaf over de hele tuin heen te kijken. Het opvallende kunstwerk, die bestaat uit een dubbele spiraal van gras met een diameter van twintig meter en een hoogte van ruim twee meter, is ontworpen door kunstenaar Peter Santino voor de beeldtentoonstelling 'Sonsbeek 2001'.

H. Bloemrijke graslandjes met lage begroeiing: nectarrijke een- en meerjarige bloemen.

Behalve dit zomerommetje zijn er ook een lente- en herfstommetje. In de winter zoeken de meeste vlinders die in ons land blijven beschutte plekjes op waar ze een soort van winterslaap houden. Trekvlinders, zoals de distelvlinder en atalanta, gaan naar het zuiden om te overwinteren.

Een zomerommetje door de Vlindertuin

De zomerse Vlindertuin, met daarin overwegend wit, paars en geel bloeiende planten, wordt door diverse dagvlindersoorten bezocht. Van de 53 in Nederland voorkomende vlindersoorten zijn er al meer dan 23 in deze tuin gezien. De 6 meest geziene soorten in de zomerperiode worden in dit ommetje beschreven.

De basis van de Vlindertuin wordt gevormd door inheemse planten die voedsel leveren aan zowel rupsen, zgn. waardplanten, als aan vlinders, zgn. nectarplanten. Met een lange roltong halen vlinders de nectar uit de bloemen. Populaire nectarplanten in de zomer zijn: **vlinderstruik, leverkruid, wilde marjolein, braam, liguster, boerenwormkruid, distel, sint-janskruid** en **gewone brunel**. Planten die in de zomer vooral als waardplant gebruikt worden zijn: **brandnetel, klaver, koolsoorten, engelwortel, venkel, wijnruit, verbena** en **verschillende grassoorten**. Daarnaast gebruiken vlinders bomen en planten ook als herkenningspunten. Hoog uitstekende planten en bomen worden bovendien door mannelijke vlinders gebruikt als uitkijkpost om vrouwtjes te zoeken en hun territorium te verdedigen.

verbena, wilde peen, gewone rolklaver, sint-janskruid en wijnruit

Vlinders zijn koudbloedige dieren, ze hebben zonneplicht nodig om te kunnen vliegen. Je ziet de meeste vlinders daarom pas als het tenminste 15°C is en de zon schijnt. Maar wanneer de temperatuur boven de 30°C stijgt verschuilen ze zich voor de hitte in de bomen. Verder houden ze van beschutte plekje waar ze beschermd zijn voor harde wind en vogels. Veel vlinders hebben twee generaties per jaar, dat verklaart waarom in juni meestal weinig vlinders te zien zijn. Ze zijn er wel, maar dan als eitje, rups of pop verscholen tussen de planten. Na die volledige metamorfose zien we in juli de tweede generatie vlinders weer vliegen.

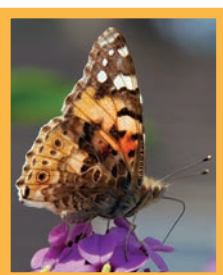
Het **groot koolwitje** is een algemeen voorkomende vlinder en vliegt vanaf april in twee, soms drie generaties. Het is een relatief grote witte vlinder met opvallende zwarte vleugeltoppen. De vlinder vliegt meer zwevend dan het klein koolwitje en het klein geaderd witje. Het groot koolwitje is niet kieskeurig en daarom overal in de tuin te zien. De gele, flesvormige eitjes worden afgezet op de onderkant van kruisbloemigen zoals **look zonder look** (B, F) en diverse koolsoorten. De derde generatie overwintert als pop, hangend tegen een boomstam of muurtje.

Het **klein koolwitje** kan per jaar wel tot vier generaties voortbrengen. Zowel de vrouwtjes als de mannetjes hebben een donkere tip aan de bovenkant van de voorvleugel en twee zwarte stippen. Het klein koolwitje wordt het meest voedselzoekend waargenomen op **kool** (nectarplant én waardplant), **vlinderstruik, akkerdistel** en **grote kattenstaart** (B, F). Het klein koolwitje heeft, in vergelijking met het groot koolwitje, een voorkeur voor kleinere planten die op meer beschaduwde plaatsen groeien. Om een geschikte plaats voor haar eitjes te vinden kan het vrouwtje vrij ver zwerven. Favoriete waardplanten zijn **pinksterbloem, judaspenning, reseda** en **herik** (F, H).

Het klein geaderd witje is het meest voorkomende witje en gemakkelijk te verwarren met het klein koolwitje. Net als het klein koolwitje heeft het mannetje aan de bovenzijde van de voorvleugel één zwarte stip, het vrouwtje twee. Bij deze witjes zit het verschil vooral in de buitenkant van de ondervleugel; met duidelijk getekende donkere grijsgroene adertjes. Bij de zomergeneratie van het klein geaderd witje zijn de aders echter weer minder zichtbaar. Van de drie koolwitjes wordt het klein geaderd witje op de vochtigste plaatsen (D, E) aangetroffen. Het klein geaderd witje is niet veeleisend, als het maar niet te droog is, en daarom overal in de tuin te zien. De waardplanten zijn kruisbloemigen, onder andere **look zonder look** en **pinksterbloem** (F).

De **distelvlinder** is een vrij grote oranje vlinder, met sterke vleugels en een typerende grote zwarte diehoekige vlek in de vleugelpunt. Het is een trekvlinder die vanuit het zuiden komt om een nieuwe generatie voort te brengen. Het aantal vlinders dat hier komt verschilt sterk per jaar en is afhankelijk van bijvoorbeeld een gunstige windrichting. Distelvlinders drinken nectar van allerlei bloemen, en zijn vaak te vinden bij de **vlinderstruiken** en **leverkruid** (F, H). De eitjes worden gelegd op **aster- en distelsoorten** (F), **brandnetels** (B) en **kaasjeskruidachtigen**. In het najaar vliegt de nieuwe generatie weer naar het zuiden om te overwinteren.

De exotisch ogende koninginnenpage is de grootste dagvlinder die in Nederland wordt gezien. In het grootste deel van West- en Noord-Europa is het een zeldzame zwerfende soort. Koninginnenpages brengen in Nederland twee tot drie generaties per jaar voort en hebben een voorkeur voor open bloem- en kruidenrijke landschappen. Ze drinken graag de nectar van **vlinderstruiken** en **distels**. Waardplanten zijn **schermbloemigen**, vooral **venkel** en **(wilde) peen** (F, H). De volwassen rupsen zijn opvallend gekleurd: heldergroen met een tekening die bestaat uit zwarte dwarsbanden op het lichaam, onderbroken door oranje vlekken. De koninginnenpage overwintert als pop.

Het bont zandoogje vliegt in drie generaties en is vooral te vinden langs de bosrand. Kenmerkend is de bruine kleur en ronde vlekken op de vleugels. Het mannetje vertoont opvallend territoriaal gedrag en kiest meestal een of twee struiken als vaste uitvalsbasis (B). De vlinder voedt zich onder andere met de nectar van **braambloesem** en bloedende bomen en zit vaak met open vleugels te zonnen op takjes en bladeren. Het vrouwtje legt haar eitjes op half in de schaduw staande **grassoorten**. Zowel de rupsen als de poppen vinden hier een plek om, verstopt in de graspollen, te overwinteren.